

Barn och skog – evig eller föränderlig kombination?

FOTO HASSE HOLMBERG

Ur barndomens skogar

Fackbok: BARNDOMENS SKOGAR. Om barn i natur och barns natur
Text: Gunilla Halldén
Förlag: Carlsson Bokförlag

RECENSION. Om man skulle fråga någon vuxen svensk om han eller hon minns någon särskilt betydelsefull plats eller miljö från barndomen är det troligt att ett flertal skulle nämna något naturnära ställe och många skulle nämna sin barndoms skogar. Dessa platser betydelse verkar växa i storhet allteftersom åren går och jag har själv ofta reflekterat över om man verkligen klättrade i det där trädet lika ofta som man minns det som. Men jag minns när man högg ner det och hur länge jag sörgde detta. Eller kanske var det inte så länge ändå?

SÅ VERKAR BARNDOMSMINNET fungera, minnets vindlingar bryr sig sällan om det mätbara. Vår syn på naturen och dess betydelse är också en del av vår identitet både på individnivå och på nationsnivå. Se bara på en helt vanlig kontaktannons, nästan alla säger sig gilla skogspromenader. Om detta vore sant och även ledde till handling och vandring skulle det drälla av folk i skogen. Detta tänker jag på när jag går i "min" skog och möter – ingen. Om denna idéhistoriska kontext och vår syn på barndomen har Gunilla Halldén undersökt.

Halldén är professor emerita vid Tema Barn vid Linköpings universitet. Hennes ämnestillhörighet finns inom pedagogiken och

pedagogisk psykologi. Hon har forskat och skrivit flera böcker och artiklar om synen på barndomen och naturen. Den goda barndomen likställs ofta med vistelse och lek i naturen.

I nyutgivna *Barndomens skogar* kartläggs hur man har sett på barn och vikten av att de vistas i skogen. Halldén kommer fram till att kopplingen mellan barn och natur har starka inslag av att man värderar naturupplevelser högt. Vistelse i skog och mark framställs som något gott i sig. Skogen blir sinnebilden för den goda platsen där lekarna blir friare, där barnen bråkar mindre och den naturliga rörelsefriheten kombineras med tanken om den gör barnen lugnare.

Bitvis blir texten huvudsakligen redovisande av tidigare forskning och litteratur. Detta sker på bekostnad av den egna analysen av det rika materialet.

Men för den läsare som vill ha en gedigen ingång till barndomens skogar är läsningen en bildande och iderik promenad i en viktig del av barndomens historia. Man blir påmind om att skogen kan vara en plats, ett hem för själen och för nationen, för att uttrycka det storvult. Jag påminns om barndomsminnen som jag glömt att jag kom ihåg.

Halldéns många exempel ur barndomens idéhistoria och dess rötter i romantiken blir tydliga. Även om detta är ett internationellt fenomen så tycks tanken särskilt djupt rotad hos oss i Norden. Tänk bara på Elsa Beskows bilder-

böcker och Astrid Lindgrens sagor och berättelser. Där vimlar av gröna skogar och blommande körsbärsdalar och även om hoten finns är naturen huvudsakligen bärare av det Goda.

NATUREN ÄR BARNENS revir. Det kan vara milsvida skogar eller en stor sten bakom uthuset. Jag tror att vi är många som kan känna igen oss i den här beskrivningen samtidigt som jag skulle vilja se en jämförelse med någon helt nutida undersökning av en urban miljö. Kan bakgården, lekparken eller förskolans lilla bergsknalle (knappst synlig för den vuxne) fylla samma funktion för dagens barn? Eller sker det idag en stor förskjutning av barndomens platser? Jag tror nämligen verkligen på betydelsen av en konkret plats som är din, och den kan inte ersättas av "platsen som inte finns" som en känd vetenskapsjournalists bok om internet heter. Få saker gör oss så nostalgiska som tanken på vår barndoms lekar och naturupplevelser. Men frågan är om detta håller på att förändras eller redan har gjort det. 2000-talets barn kommer kanske inte alls att längta efter röda stugor med vita knutar eller önska att de var beskowiska Tomtebobarn. Om Verner von Heidenstam hade varit barn idag och på sin ålders höst diktat kanske han skrivit: "Jag längtar till tangentbordet, jag längtar till skärmen där barn jag lekt." ■

Eva Wahlström

Migrationsverket med ett demoniskt drag

Bok: DEN LÅNGA SÖMNE
Författare: Siv Widerberg
Förlag: Författarhuset

RECENSION. Moster Yvonne bor i en stor svensk stad men invandrare från jordens alla hörn har gjort den till "en enda röra". Vårt land kan faktiskt inte ta emot "alla i världen som lider". Så tycker hon.

Andra i Siv Widerbergs (f 1931) *Den långa sömnen* har en mer liberal uppfattning i flyktingfrågor. Faktum är att Linn, romanens unga huvudperson, till sist går i spetsen för en demonstration som syftar till att förhindra att Ramijr Konosovja, en skolkamrat, blir utvisad.

HAN KOMMER FRÅN det upp-diktade landet Nedjiriztan, där hans politiskt aktiva föräldrar plötsligt blir marginaliserade. De placeras i samma kategori som memusierna, den förföljda folkgrupp vars rättigheter de engagerar sig för.

Som åttaåring får Ramijr se hur hans farmor misshandlas av en rektor och några lärare. Strax ökar våldsamheterna än mer. De släktingar som överlever söker sig till Sverige, med hjälp av en människosmugglare.

Denna gripande historia berättar Siv Widerberg parallellt med att hon skildrar hur Ramijr har det i Sverige. Han befinner sig på en mindre ort, i en normal svensk skolklass. Till en början har eleverna en ganska vag uppfattning om vad han gått igenom. Eftersom Linn blir förtjust i honom skaffar hon information via internet om hans hemland, vilket blir en väckarklocka för henne. Senare också för andra.

Det är lätt att sympatisera med textens sympatiska budskap och allt som oftast skimrar de litterära kvaliteterna. Ändå är det som pedagogiskt hjälpmedel *Den långa sömnen* hävdar sig bäst.

Med sin sakliga och lite torra ton lyfter romanen fram en rad mänskliga problem och dilemman i lju-

Siv Widerberg har skrivit om flyktingproblematik, i en bok som fungerar bäst som pedagogiskt hjälpmedel.

FOTO FOLKE WAHLSTEN

De släktingar som överlever söker sig till Sverige, med hjälp av en människosmugglare.

set. Villkoren i länder där förtryck råder skisseras. Underlag ges för att reflektera över värderingar och attityder, över sociala och politiska frågor i största allmänhet.

I slutet av boken finns en ordlista, där termer som visum, tillfälligt uppehållstillstånd och apatiska flyktingbarn definieras på ett enkelt sätt. Detta gör att den stärker sin position som läromedel.

TYVÄRR ÄR BERÄTTELSEN mycket oklar och otydlig på en central punkt. Ramijr och hans familj får vid flera tillfällen avslag på sin begäran om uppehållstillstånd men läsaren informeras inte om vilka kriterier myndigheterna utgår från i sin bedömning.

Befinner sig migrationsverket på samma intellektuella nivå som moster Yvonne, eller är dess hållning mer sofistikerad?

Eftersom inderförfattaren ger en vederhäftig bild av myndigheternas arbete, utan tenderar att ge det ett demoniskt drag, riskerar den annars så förtroendeingivande texten att kantra över i populism. ■

Peter Grönberg

Får jag vara med? Neeeeeeeeeej!

Bok: EMBLAS UNIVERSUM
Text: Majken Pollack
Bild: Sara Lundberg
Förlag: Alvina

RECENSION. En härlig sak med bilderböcker är att de med några få penseldrag kan fånga och levdagöra pregnant och laddade livssituationer.

Ofta finns det en symbolmättad dimension i berättelserna, vilket gör läsningen till en hisnande existentiell upplevelse.

Utgångspunkten kan dock vara väl så banal. I *Emblas universum*

Syskonkärlek? BILD SARA LUNDBERG

tecknar Majken Pollack en scen där en storasyster vill leka i fred, medan mamman tycker att lillasyster gott kan vara med.

För att få sin vilja igenom använder storasyster ett antal retoriska knep som gör att den fascinerade mamman måste lyssna. Storvulna filosofiska idéer om det egna jagets betydelse utvecklas, baserade på en närmast panteistisk världsuppfattning.

SEDAN, NÄR FLICKAN nått sitt mål, börjar det kännas hemskt ensamt. Det kanske inte är så dumt med sällskap ändå?

Av en vardaglig familjesituation bärar Majken Pollack en nyansrik palett, en betydelsemättad som Sara Lundberg förstärker och utvecklar i sina bilder. ■

Peter Grönberg

Trevligt (jo, faktiskt!) om vampyrer

Bok: VAMPYREN FRÅN CROGLIN
Författare: Terry Deary
Förlag: Argasso
Översättning: Maria Fröberg

RECENSION. Att kalla en bok om vampyrer för trevlig låter kanske inte som beröm. Böcker i ett sådant ämne förväntas ju vara olidligt skrämmande.

Men när Terry Deary fritt tolkar några mystiska händelser från slutet av 1700-talet, betraktar han dem från ett par sympatiska ungdomars perspektiv. Deras varma och lekfulla vänskap betyder väl så mycket för texten, som de nattliga överfallen på traktens gods.

Två bröder lever där med sin unga syster och det är hon som blir utsatt.

Huruvida det är en vampyr som försöker bita henne, eller någon annan varelse – varför inte den illmarige kyrkoherden? – det får läsaren själv avgöra.

En bra sak med *Vampyren från Croglin* är det behändiga formatet, endast drygt 60 luftiga sidor, dessutom med skojiga illustrationer av Tom Percival. Med sitt enkla och avrundade språk bör boken bli en lämplig utmaning för ovanläsare. ■

Peter Grönberg